

მთავარი კომიტეტის ორგანო
№ 481 საშუალო, მაისის 29 1923 წ.

გაზეთი „სტრიკუნა“ ღირს
თვეში 700,000 მან.
ცალკე ნომერი ყველგან 30,000 მან.
რედაქცია და კანტორა: ტფილისი, სახალხო ქუჩა, № 6
ტელეფონი 10-84 — ფოსტის ყუთი, № 190.

განცხადების ფასი:
1 გვ. 200,000 მან. მონაცემი
4 „ 150,000 „
სამხელაშია მონაცემი
1 გვ. 2,000,000 მან.
4 „ 1,000,000 „

სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირის საბჭო ღირს მწერარებით აუწყებს ქართველ საზოგადოებას კავშირის წევრის მწერლის

ილია ნაკაშიძის

გარდაცვალებას. დასაფლავება მოხდება ამა თვის 30 რიცხვს. პანაშვიდი 29 მაისის 7 საათზე საღამოს. ცხედარს გამოავსენებენ ყოფილ ნაკაშელის რედაქციიდან 4 ნახ. საათზე. მამა დავითის ქუჩა № 2.

№ 364. 1-1

გვარამის რევოლუციის განთიადი

კაპიტალისტურ ქვეყნების მასშტაბით საბჭოთა ხელისუფლების დამყარება გადაწყვეტილი საქმეა, საკითხი მხოლოდ დროშია, ამბობდა ანტონინი.

რევოლუციის დასრულების შემდეგ ყოველი მოსახლეობის თვალში ოქტომბრის რევოლუციის ღირებულება მხოლოდ და მხოლოდ საბჭოთა საზოგადოებაში ღირებულება ჰქონდა. მათ ღირსაც არ აქვთ წარმოდგენილი საერთაშორისო რევოლუციის ბრძოლის კონკრეტული დანებება ბურჟუაზიულ მსოფლიოში. მართლაც, განვიხილოთ წლები „გამართლება“ მშრომელთა კლასის დიქტატურის წინააღმდეგეთა თვალსაზრისით. ჰუნგრეთის კომუნისტური რევოლუცია დამარცხდა, გერმანიის რევოლუციამ დაკარგა პროლეტარული რევოლუციის იერი. იტალიის მუშათა მოძრაობას ფაშისმი ბუბრისპირდა. ინგლისის პროლეტარიატის „მეზღვრები“ მეფის საიდუმლო მრჩეველთა როლში მოქმედებდა. საფრანგეთის კომუნისტების პროცესი კიდევ უფროს ლოლავს დასრულებას.

საერთაშორისო მდგომარეობის ასეთ სახეში მოყალიბებამ მრავალ ყვეთელ სოციალისტს ალყა რევოლუციონერ საბჭოთა ფედერაციის დამხმარე იმედი. რუსეთის რევოლუციის ბედი არსებობდა დაკავშირებულია მსოფლიო რევოლუციის ბედად. იმპერიალისტურსა და ბურჟუაზიულ მსოფლიოში შეუძლებელია საბჭოთა ძალა-უფლების დამტკიცება ყოველივე საფრთხის გარეშე. რუსეთის რევოლუცია საბოლოოდ მაშინ გაიმარჯვებს, როდესაც კაპიტალისტურ-რევოლუციონერ ევროპის რევოლუციონერ საბჭოთა დროშა აფრიალებს.

ბურჟუაზიულ ბანაკში შექმნილ არმოსფეროში მოკლე კაპიტალიზმის დამხმარეობის საიმედო ნიშნები. ბურჟუაზიის ბატონობის ციხე-სიმაგრეს აშენებს არა მარტო პროლეტარული მასის მებრუნა წინააღმდეგობა. ევროპის მემამულეებმა და მდიდრებმა ვერც ერთი ნაბიჯის გადადგმა ვერ შესძლეს საბჭოთა რუსეთის წინააღმდეგ, ისეთი ნაბიჯი რომლის პრაქტიკულ შედეგად საბჭოთა ხელისუფლების დამხმარე, ან ძალზე შესუსტება იქნებოდა. პირიქით გასულ წლებში ნათლად და აშკარად დადასტურდა საერთაშორისო ბურჟუაზიის კოხობობა რუსეთთან დაპირებებში. კერძონის რუსეთი, იმპერიალისტურ ღვარძლით გაყვანილი, რომელსაც რუსეთისადმი გამოაზრუნა ბურჟუაზიის მოსალოდნელი და პოლიტიკური სიკოტრე. ამავე დროს რუსეთის უკან დახევამ რუსეთის მშრომელი

ილია ნაკაშიძე

უცრად გარდაიცვალა ილია ნაკაშიძე. ვის ეძახებდნენ ეს მოულოდნელი ამბავი! განსვენებული ი. ნაკაშიძე ჩვენში კარგად ცნობილი საზოგადოებაში იყო. იყო ლ. ტოლსტოის მიმდევარი და მისი იდეების მქადაგებელი მოწოდებელი. მას უყვარდა ტოლსტოისებურათი ცხოვრებით წერა და ლაპარაკი. ილია განსაკუთრებით უყვარდა ბავშვებს, რომელთა საკითხიდანაც იგი ბავშვებს და ცდილობდა განსვენებული მისი მუშაობის ნაწილს, ჩვენი სასიყვარულო მწერალი ქალი, ამდენს ვერ გააკეთებდა. ილია ლიტერატურაში და მარტო ვერ გაუძღვებოდა.

ილია ნაკაშიძის სახლის დაწესება

(წერილი ქუთაისიდან).

ილია ნაკაშიძის და ლაშქარის ძალების გამოწვევით, რომელიც საღვთის მოსაწყობად, 20 წლიდან სწარმოებს; ამის შესახებ ძველი დროის მიერ გატეხილი იყო კონცესია, საქმის დასრულებაც უნდა დაწყებულიყო, მაგრამ ამ დროს გადატრიალება და კონცესიონერებმა იმედი დაკარგეს. დღეს ამავე კონცესიონერებმა, რომლებმაც აქ, ხოშტარში და ალ. ნაკაშიძის დასაფლავებლად მუშაობა დაიწყეს, ამის შესახებ აღძრეს ხელახლად საკითხი, მაგრამ დღევანდელ მუშურ-გლეხურ მთავრობამ მიიღეს მისგან ნებათაღებო მუშაობის დამხმარეობა და ფრთხილ მნიშვნელობაში; ამ დღეებშივე ყურადღებითა და თანაგრძნობითა დასაფლავებდა. აპრილის შუა რიცხვებში ალ. ჯა-

გირ. სტრე., ამას რომ დაუმატო წინანდელი საკონცესიო და საღვთის მოსაწყობი ხარჯები — შესდგება თანხა საკმაოდ საგრძნობელი, რომელსაც გვარიანად წელ-მავარი და გაბედული კერძო ინიციატივის კონცესიონერი თუ გაუძღვება.

საღვთი უნდა მოეწყოს ორ ადგილას: ერთი „ორხეზაში“ რიონის მარცხენა ნაპირზე, მეორე კი „ალფანაში“ მდ. ლაშქარზე.

ელექტრონის ნაკადი გადაყვანილი იქნება ქუთაისში, სადაც ამავედღეს ქარხნებს და დიდ სასახურს გაუწყებს მთელი ქუთაისის წარმოებას.

ახალი ამბავი

— კოლეგური ხელშეკრულება. — ქალაქის აღმასკომმა დაამტკიცა კომუნალურ მეურნეობის მუშაობის კავშირის სატარიფო კოლეგიისა და კომუნალურ მეურნეობის მუშაობის კავშირის სატარიფო კოლეგიისა და კომუნალურ მეურნეობის კოლეგიის დადგენილება, კომუნალურ მეურნეობის კანცელარიის; საბინაო განყოფილებისა და საბჭოთა სახლების. საბინაო განყოფილების თანამშრომლების თვის კოლეგიაზე ხელშეკრულების დადების შესახებ, შემდეგ საფუძველზე: ხელშეკრულება დაიდოს ორი თვის ვადით 1 მაისიდან, განაკვეთის შეფარდება 1:5, შრომის განწყობის დანარჩენი პირობები დარჩეს წინანდელი უცვლელად.

— შეწირულება. ტუბერკულოზის სამდღეის ცენტრალურ კომიტეტის მომართვის თანახმად ქალაქში გაიღო შეწირულება 30 მილიონი მან.

— სამოქალაქო გადასახადის კომისიაში. ქალაქის აღმასკომმა დაამტკიცა სამოქალაქო გადასახადის კომისიაში გადასახდელთა წარმომადგენლების სია:

- 1-მე-5-ე რაიონის კომისიის წევრებათ ტარაზიშვილი გერასიმე და ვეფხვაძე.
- 2-მე რაიონის კომისიაში მოქ. სარქის ვარუნცევი.
- 7-ე რაიონის კომისიაში ასმელ ალავი და აბრამ გეგიაშვილი.
- 3-ე რაიონში მოქ. ვასილ ზურაბიშვილი და სვიმონ კაციტაძე.
- 8-ე რაიონში; მოქ. ივანე კვეხერელი.
- 10-ე რაიონში: მოქალაქე ალექსანდრე ლორთქიფანიძე.
- 11-ე რაიონში: მოქ. ზოდერეკე ლეონ და გეგამოკი იაკოვ ივანის ძე.

— პროფესორ მუხამის აგარაკის ბედი. ქალაქის აღმასკომმა დადასტურა დადგენილება პროფესორ მუხამისათვის კოლეგიაში აგარაკის ჩამორთმევის შესახებ, მხოლოდ პროფესორის დაუბრუნდეს სახლს, ეზოსათვის აუცილებელ ზომა მიწით! დანარჩენი მიწა ჩამოერთვას და გადაირიცხოს ფონდში.

— სახლების და ბაღების ჩამორთმევა. ტფილისის აღმასკომმა დაამტკიცა დადგენილება მოქ. არტუროვისათვის მიწა-სახლების და ყოველნაირი ინვენტარის ჩამორთმევის შესახებ მანგლისში ვინაიდან თვით არტუროვს ტფილისში აქვს სახლები და მანგლისში მუდმივად არ ცხოვრობს.

— საბინაო განყოფილების აგენტების შეახება. საბინაო განყოფილების ლიკვიდაციისთანავე

მუშათა სხდომა

ასოთ-ამწყობ მუშის ბესო მაისურაძის იუბილე.

თანახმად ავლადრის მუშათა კლუბთან არსებულ ქართველ სახალხო წარმოდგენების მმართველ წრესთან შემდგარ საინიციატივო ჯგუფის მიმართვისა, კვირას, 27 მაისს, ავლადრის მუშათა კლუბში შესდგება კრება, როგორც კომპოზიციით მოწყვეთ პირები, აგრეთვე პროფესორთა წარმომადგენლების. კრებაზე გამოცხადდა 24 კაცი და აგრეთვე დანიტრესებული პირები. კრებაზე მივიდნენ უმეტესობა ძველი მუშა-უემენტები. კრებამ გადაწყვიტა: მოაწიოს ქალ. ტფილისში დამსახურებულ ასოთ-ამწყობი მუშის ბესო მაისურაძის 30 წლის საბრტულუროს ასპარეზზე დაუღალავი მუშაობის პატივსაცემად და აღსანიშნავად იუბილე. ვინაიდან კრება მეორედ იყო მოწვეული, ამიტომ, თანახმად უმრავლესობის სურვილისა, კრება კანონიერად იქნა ცნობილი და ჩამოაყალიბა იუბილეს მომწყობი კომისია:

კომისიაში გავიდნენ შემდეგი ახანაგები: საპროტ. პროფკავშირთა საბჭოს თავმჯდომარე გიორგი ყურულიშვილი (საპროტ. თავმჯდომარე)

გადაყვანილი იქნება რკინის გზაზე, ამომძრავებს ორთქლმავლებს, ყოველგვარ ქარხნებს, წისქვილებს, გაანათებს ქალაქებს, მაზრებს და სხვა...

ვუსუგოთ ქართველ მრეწველებს ხოშტარის და ჯაყელს დღევანდელი ჩვენი მოავრობის დახმარებით, რომელიც ყოველგვარ ზომებს ღებულობს ჩვენი ქვეყნის ეკონომიური მდგომარეობის გამოსაკეთებლად, სასურველად და სასახლოდ დაგვიგვიგინებოთ ეს ღიალი საქმე.

საბინაო განყოფილების აგენტები

საბინაო განყოფილების აგენტები გადარიცხულ იქნა საქართველოს პროფესიონალურ კავშირთა საბჭოს განკარგულებაში.

— ფოტო-ტელეგრაფის ახალი ტარიფი. 21 მაისიდან ფოტო-ტელეგრაფის ტარიფი კვლავ გაძვირდა: ადგილობრივი წერილების ღირს 50 ათასი მანეთი, სხვა ქალაქში უბრალო—100 ათასი მან., შეკვეთილი—200 ათასი მან., სასწრაფო—200 ათასი მანეთი. დღეებში და რადიო-დღეებში—სიტყვა—ადგილობრივი 40 ათასი მან., სასწრაფო—300 ათასი მან.

— წერა-კითხვის უკოდინართა ლიკვიდაცია წითელ ჯარში. ადგილობრივი და ქართულ ჯარში წერა-კითხვის უკოდინართა ლიკვიდაციის უკანასკნელი ვადა დანიშნულია 1 ენკენისთვის.

— მოსავალი. ტფილისის მაზრიდან მოდის ცნობები, რომ წრევანდელი მოსავალი გაცილებით უკეთესია წარმოდგენილზე, თითქმის 25 პროცენტით.

— ლუდი. სამეურნეო განყოფილებამ დაამზადა ლუდი და ამ დღეებში გამოუშვებს გასასყიდად.

— სამეურნეო მოძრაობა. ტფილისში დაარსდა ახალი საპროფკავშირე საზოგადოება „ამიერ-კავკასიის სამოქალაქო ავიაკა“, რომლის მიზანია მოაწყოს ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკებში საპროფკავშირე პაროლანებით. აგრეთვე საპროფკავშირე იქნება პაროლანებით საღვარ-გარეთის სახელმწიფოებთან. ძირითადი თანხა საზოგადოებას ქონია ერთი მილიონი მანეთი ოქროსით.

— ბირთა. 28 მაისის ოფიციალური კურსი. საბჭოთა ნიშნები—18 სამი მეოთხედი; ჩერვონცი—11.100.000 მანეთი, გირანქა სტერლინგი ეფექტი—14.200.000 მანეთი, ჩეკი—1260.000 მანეთი. დოლარი ეფექტი—3100.0000 მან. ოსმალური ქალაქის ლარა—1,950.000 მან. ფრანკი—165 ათასი იტალიური ლირა 125 ათასი ამიერ კავკასიის ბონებით.

— სურათების გამოფენა კვირას 27-ს გაიხსნა მოსე თიოდის სახელობის სტუდიის მოწაფეთა გამოფენა რუსთაველის პროსპექტზე არამიანის შენობაში თეატრის გვერდით. გამოფენა ღიაა დღის 8—2-მდე, საღამოთი 6—8 საათამდე.

— სამშულო-ტფილისი მკურნალობა ინვალიდებისა. სახალხო მშრომელობის კომისარიატი იღებს აღრიცხვას იმ ავადმყოფ ინვალიდებს, რომელნიც საჭიროებენ სამშულო-ტფილისი მკურნალობის.

ზაქ. კიქინაძე, თ. ნაზიძე, იოსებ იმედაშვილი, ალ. ბაჯიაშვილი, გიორგი ჯაბაური, სარ. ლომთათიძე, ექიმი არუშანოვ, დ. მელაშვილი (მეტედავების წარმომადგენელი), გ. ფირფინი, ეპ. კულულაშვილი, არ. სარუსანოვი (მე-3ე რაიკომიდან), ალ. შტროვი, მოსე ჯანგელაშვილი, სარქისოვი (მეტედავითა პროფკავშირისიდან), ი. რევაზიშვილი, რ. ფირფინი, პაპინაშვილი, სარუსანოვი (გემო-კვების პროფკავშირისიდან), კირვალაძე, დავითიძე, ლ. ხალაშვილი, ხატი-აშვილი და ორი მუშა მწერალი ვ. შინატხელი და ნათელაშვილი შაქრო.

საიუბილეო კომისიამ ამოირჩია პრეზიდენტი და 4 ქვე-კომისიები შემდეგი შემადგენლობით.

პრეზიდენტი: თ. ნასიძე (თავმჯდომარე) ი. იმედაშვილი და ზაქ. კიქინაძე (თავმჯ. ანბ.) ს. ალ. შტროვი და ე. კულულაშვილი (მდივნებად) დ. მე-ლაშვილი, ხ. ლომთათიძე, ი. რევაზიშვილი, სარუსანოვი, სარქისოვი.

სარედაქციო კომისიაში: ი. იმედაშვილი, ზ. კიქინაძე, ხ. ლომთათიძე, ალ. ბაჯიაშვილი, დ. მე-ლაშვილი, გ. შინატხელი, შაქ. ნათელაშვილი, გ. ჯაბაური და ანბ. სარქისოვი.

საფინანსო: არუშაივი, კულუღალივი, აუშტოვი, სარქისივი, ნასიძე და სარუხანივი.

ტექნიკურ კომისია: გ. ფირფიტაი, ი. რევაზიშვილი, ს. დავითივი, თ. ნასიძე, დ. მეღაშვილი, გ. ჯაბაური, მ. ჯანაივი, კირეალივი და სარუხანივი.

სამხატვრო კომისია: რევაზივი, იმედაშვილი, კულუღალივი, ფირფიტაი, პაპინაშვილი, ბა-

სეიფოლა იოსელიანს

მედიკოსი სეიფოლა იოსელიანი ერთმანეთს. ქართველების სისხლით გაუმადლარმა შახ-აბა-ზმა რამდენიმე ათასი სული ქართველი მოსწყევტა თავის საყვარელ სამშობლოს. ტყვეები ტირილით ეთხოვებოდნენ თავიანთ სახლს, თავიანთ მეგობრებს; იცოდნენ თავის საყვარელ საქართველოს ნახვას ველარ ელირსებოდნენ... თვალ-ცრემლიანი უცქერდნენ მათ ნაცნობ ბორცვებს, ტყეს, ველს და მდინარეებს. ველარ იხილავდნენ იმ ადგილს სადაც თავის საუკეთესო დრო, სიყმაწვილე გაუტარებიათ, მიგრებოდნენ მათ სადაც უყვარდათ ადგილისაყენ, მათ ფეხით უნდა გაეფლათ ათასი ვერსი მგრი მანძილი. ამტელი მანძილის გავლას, ორი სამი თვე მაინც მოუწოდებდა უხედიური ტყვეები. როგორც ვიცით, საქართველოდან წაყვანილ ტყვეებს ნახევარსაც ვერ მიუღწევიათ დანიშნულ ადგილამდე; იხილებოდნენ გზაში, შიმშილით, სიცილით და დიდულობით. ქალაქებში გავლის დროს, მათ დასცინოდნენ სპარსელი მოქალაქენი, პატარა ბიჭები გაჰყიდდნენ „გურჯები მოჰყავთ გურჯებიო!“ ძახილზე ხალხი გარეთ გამოდიოდა ქართველი ტყვეების დასანახავათ.

თურქესტანში მცხოვრები ქართველები და სომხები

მთელ თურქესტანში ქართველ და სომხ მცხოვრებთა რიცხვი უდრის 70.000 კომსს. აქედან სომხები — 60.000 და ქართველები — 10.000. მეტ წილად დასახლებულნი არიან ქალაქებში: ტაშკენტში, ასხაბადში და სხ. სოფლებში სტოვრობს ქართველებისა და სომხების ძალიან მცირე რიცხვი, ვინაიდან თურქესტანის სოფლები მოსავლის მხრივ მაინც და მაინც სანუგეშოს არაფერს არ წარმოადგენს.

მხედველობაში გვაქვს მიღებული პურის და სიმინდის მოსავალი. რაც შეეხება ვენახს, მევენახეობა თურქესტანში მეტად არის გავრცელებული. სოფლის მცხოვრებთა უდიდესი ნაწილი ვენახის შემოსავლით ცხოვრობს და ხორბალ-სიმინდის თესვით თავს აღარ იწუხებს, თურქესტანში გვალვა ხშირი მოვლენია.

თურქესტანში მცხოვრები ქართველები და სომხები უმთავრესად მისდევნენ ვაჭრობა-მრეწველობას, აგრეთვე მევენახეობასაც. თვით თურქესტანის მდიდარი ქვეყანაა. ბლომად მოდის აბრეშუმი, ბამბა, კარაკული (უძველესი საქონელი მანუფაქტურისა) და ღვინის მოსავლით ხომ ცნობილია თურქესტანი. ქართველები და სომხები მისდევნენ მეაბ-

თაგარ მეფის მეოცხედი

(გაგრძელება).

ბ. ხატაველი და ხატავთი.

ხატავთი საბას ახსნით არის ჩინეთი, და მის მიხედვით „ვეფხისტყაოსნის“ გამომცემელნიც ხატავთად სთვლიან ჩინეთს. მაგრამ, ჯერ-ერთი, რომ შოთა ჩინეთს ეძახის ჩინს (ბ. 834): „ესე ამბავი მართალი ჩინს ქვასა ზედან სწერია: ვინც მოყვარესა არ ეძებს, იგი თავისა მტერია“, და, მეორეც, რომ ტარიელმა ხატავთის ლაშქრობაში დაჰყო მხოლოდ სამი თვე (ბ. 468) და ამ სამ თვის განმავლობაში ავი ჩინეთის იმპერიის დაპყრობა შეუძლებელი იყო. ამას გარდა, ტარიელის მიერ დაპყრობებული იყო არა იმპერატორი, არამედ მხოლოდ მეფე რამზი და მისი ხანი (ბ. 406, 413). ამ ხატაველებს რაღაც დაეშვებინათ ფარსადან მეფისთვის და ამიტომ მისი ქალი ნესტანი ტარიელს ეუბნებოდა (ბ. 364, 366): „ხატავთის მყოფნი ყველანი ჩვენნი სახარჯონია: აწ მათი ჯავრნი ჩვენზედა ჩვენგან რა დასათმონია! წა, შეე-ბი ხატაველთა, თავი კარგად მამაჩვენე“.

წაივია, დაამარცხა, მოილაფა მთელი სამეფო, ჩახსა, ტყვე რამზ მეფით დაბრუნდა, დახარკა ტყვე, გაისტუმრა, და ყველა ამას ვიმეორებ, მოანდომა (ბ. 458) სამი თვე! ხოლო ამ ხნის განმავლობაში არა თუ ჩინეთის დაპყრობა, მის სატახტო ქალაქ პეკინამდისაც კაცი ვერ მიუწევდა სამ თვეში, გინდ ცხენით ათფულადაც ევლო „ინდოეთიდან“.

ჩინეთის მთელი მთელი ლაშქრებმა ჩინეთის დაპყრობის მოანდომეს ათეული წლები და ტარიელი მას როგორ დაიპყრობდა თავის მცირე ლაშქრით რაღაც ოთხმოცი დღეში!

და მას არც დაუპყრო ეს ბუმბერაზი იმპერია, მის მცირე ნაგლეჯს სულ არ მიჰყარებია, არამედ დაუპყრია მხოლოდ სელჩუკანთა სახელმწიფოს მომიჯნავე ხატაველი. მსოფლიო ისტორიათ კითხვით, თათართა ძლიერი თესლ-ტომი, და მათივე მონათესავე ყარა-ხატაველი დევნენ ჩრდილოეთიდან სამხრეთისკენ, შეებნენ სელჩუკანთ სულთან სანჯარს, დაამარცხეს 1141 წელს, აიკლეს ხორასანი და ნიშაბური და გამაგრდნენ ბუხარას. ყარა-ხატაველთა ხანად 1208 წლებში იყო კავარ-ხანი (შლოსრერ, 3—951).

აი ამ ჯავრის ამოსაყრელად ნესტანი გზავნიდა ტარიელს ხატაველთა საბრძოლად, აი ამათი დაპყრობა და დამორჩილება შეეძლო ტარიელს.

და ეს ხატაველი და ეს ხატავთი არათუ

ჯიანგილი, ხატაველი და ერთი რაბისის წარმომადგენელი, ამხ. გაჩეხილად.

როგორც საიუბილეო მომწიფი კომისიის პრეზიდენტი, აგრეთვე ქვე-კომისიები, უკვე შეუდგნენ სათანადო საქმიანობას. იუბილეს დღე და ალაგი ცალკე იქნება გამოცხადებული.

კრება გათავდა საღამოს 5 საათზე.

მეგობრები მუშა დ. მ. ლი.

ბაბის ბრძანებით ვინც ცოცხალი გადარჩა, მგზავრობას, ისეთ ადგილზე დასახლეს, საიდანაც მტრის საფრთხეს ელოდნენ.

ასეთი ადგილები იყო ფერეიდანი. მტერი თუ მოადგებოდა სპარსეთს, უმალ ფერეიდანი უნდა გაეთქვას. ყოველი გაქირავება გადაიტანეთ და დღემდე ქართველი სული შეინარჩუნეთ, ვაშა თქვენს ქართველობას! ვაშა თქვენს მამულიშვილობას! ვერ წავაგრძელებს ის ენა.

ასი წლის რუსეთის მონობის დროს კინალამ დაეკარგეთ ჩვენი დედა-ენა. თქვენ კი 300 წლის სხვის ხელში ყოფნამ ვერ დაგავიწყათ ის.

ქართული ენისათვის არ გიღალატნათ, ამას ამტკიცებს თქვენი საქართველოში მოსვლა და თქვენზე უმალ მოსულების ონიკაშვილის და ხუციშვილისა.

პატივცემულო სეიფოლა! დღეს ჩვენ, პროვინციელები, მიზივნელები ვართ მიხვიდე ჩვენთან და გავაცნო ფერეიდანელ ქართველების ყოფა-მდგომარეობა. ასეთ საქმეში თქვენ გვერდს უნდა გიმეფინებდნენ საქართველოს მოქირაბულ მსოფლიო საქარია ჰეიქინაძე.

(რაქა).

ვანო ჰეიქინაძე.

რეზუმირებასაც, ბაბის მრეწველობას და სხ. მრავალი მათში შეძლებული პირნი. მეგრის აქვს მსხვილი საეკონომიკური მრეწველობები და სხ.

თურქესტანის მთავარ ქალაქებში, როგორცაა მაგალითად ტაშკენტი და ასხაბადი, იმყოფებიან ამიერ-კავკასიის სამხრეთ ფედერაციულ რესპუბლიკების ვაჭრობა-მრეწველობის კომისარიატის წარმომადგენელი, რომლებსაც იჯარით აქვთ აღებული რამდენიმე ათასი ქვეყა მიწა ბაბის დასახლებულად. ბაბა და ამრეშუმი განზრახულია საქართველოსთვის და სომხეთისათვის.

კულტურული ცხოვრება ქართველებისა და სომხებისა ნელ-ნელა ვითარდება. ქართველებს აქვთ ქართული პირველადწყობილი სასწავლებლები ასხაბადსა, პოლტოვარსა და მეგრეთს.

სომხების სკოლები თითქმის ყველა ქალაქებშია. თვით ტაშკენტში გამოდის სომხური გაზეთი „წითელი სივნი“.

ტაშკენტში სამხრეთა გადატრიალებამდე ქართველებს ჰქონდათ აწმყოებული უდიდესი თეატრი, თითქმის სამჯერ მეტი, ვიდრე ტფილისის საოპერო თეატრი. დღეს ეს თეატრი გადავიდა სახელმწიფოს

ახლოებდნენ დემიანდის მთებს, საცა, როგორც აღვნიშნეთ, უნდა შეფარებულიყო ტარიელი, არამედ გვაძლევს ახალ საბუთს იმისას, რომ „ინდოეთიდან“ მათ დასაპყრობად გაგზავნილი ტარიელი იქნებოდა მხოლოდ სულთნის სანჯარის (1157) მომდევნო მეფე-მთავარი: ვინაიდან ეს ხატაველი სასულთნოს პირველად ჩამოესვენნენ სულთან სანჯარის დროს და მის გაწმობის გამო ჯავრის ამოსაყრელად და იმ ველურების დასამორჩილებლად სულთან ფარსადან გაგზავნიდა ტარიელს, როგორც სახელმწიფოს ამირბარ-ამირსპასალარს (ბ. 306, 325).

გ. ქაჯეთი. (ხაშის ქაჯი).

ტარიელის ქვაბებიდან წამოსული ავთანდილი ეხლა ფრიდონის მის ქალიშვილს მულანზანს, იქიდან ზღვა გადასცურა, მივიდა გულანშაროს, რომელიც იყო დედა-ქალაქი ზღვათა სამეფოსი. მუნ მეფობდა მელოქ-სურხავი. ეს ქალაქი სულ ახლო იყო ქაჯეთიდან. თუ გავიგეთ, სად იყო ქაჯეთი, გავიგებთ, სად იყო მისი მომიჯნავე გულანშარო.

პომპონი მელა (15—60 ქრ. წ.) ამბობს: „კასპიის არეს ცხოვრობენ ხომერნი, მასაგეტნი (= ალანნი), ქაჯნი, პირიკანელნი და ივერნი“. „როსტომიანი“ გვხვდება სახელები ქაჯნი, ხაზარნი, ალანნი და სხვ. ძნელია კაცმა სთქვას, ვინ იყვნენ ეს ქაჯნი. ან ისინი, რომელთა სახელით იწოდებოდა ჯავახოსის მიერ აგებული ქალაქი არტანის ანუ ქაჯთა ქალაქი.

შოთას ქაჯები სულ სხვა ერი იყო. მისი გვირი ავთანდილი რომ გაემგზავრა „ინდოეთისკენ“ „არაბეთიდან“, პირველად იქ, უცხოეთში გაიგონა ამ ერის სახელი, ჯერ უხორცო სულნი ქაჯები ეგონა. ფაქტმა მათ უთხრა: ნესტანი ტყვედ ჰყავთო ქაჯებს და მათს მეფეს იგი დაუწინდესო თავის შვილის სახელით (ბ. 117), გაკვირვებით შეეკითხა იმავე ფაქტს (1224): „ქაჯნი უხორციოთ რას აქნენ, მივირს, ქალსა? მიუფო (იქვე): „არ ქაჯნია, კაცნი, მინდობიან კლდესა სალსა. ქაჯნი სახელად მით ჰქვია, რომ ერთად კრებულნი არიან, ყოველთა კაცთა მავნებნი, თვითონ ვერცხვან ენებულნი“. „იქმენ რასმე საკვირველსა: მტრსა თვალსა დაუბრძობენ, ქართა აღძვრენ საშინლათა, ნახსა ზღვა-ზღვა დაამოხვენ, ვითა ხმელსა გაირბენენ (1226) ამისთვის ქაჯთა უხმობენ გარეშემონი ყველანი, თვარა იგიცა კაცნი ჩვენებრე ხორციელნი“ (1227).

მაშინ ქაჯთა მეფე მომკლარყო (ს. 1198) და მის მაგიერ მეფობდა მისი და დულიარდუხტი, დე-

ხელში, სადაც სისტემატიურად იდგმება საოპერო წარმოდგენები. ქართველები წინეთ სარგებლობდნენ მხოლოდ თეატრის შენობით, ხოლო არტისტულ ძალების უქონლობის გამო ქართული წარმოდგენები არ იდგმებოდა.

სომხებსა და ქართველებს აქვთ თავიანთი მუშათა სახლები, რომლებშიც სისტემატიურად იმართება ლექციები, სკენის მოყვარების წარმოდგენები, კონცერტები, საღამოები და სხ. თქმა არ უნდა, ყოველივე ამას აქვს ეროვნული ხასიათი.

თურქესტანის კომუნისტური ორგანიზაციები არაფერს არ იშურებს, ქართველებს და სომხებს შორის კულტურულ მეზობის ეროვნულ ნიადაგზე გასაცხოველებლად.

სომხებს აქვთ თავისი დრამატული დასი, რომელშიც შედიან პროფესიონალური მხანობანი, საზოგადო მოღვაწენი და სხ.

ამ რიგად ეროვნული საკითხი თურქესტანში შელახული არაა და ეს უმთავრესად ადგილობრივი კომუნისტური ორგანიზაციების წყალობითაა. იცემა მშობლიურ ენაზე ლიტერატურა, ხელოვნება ნელ-ნელა იღვიძებს და სხ.

საუბარი გულანშარს

7. მრეწველობა, შეერთებული მიწად-მოქმედებასთან.

ბევრმა არ იცის ის ახალი აღმოჩენანი, რომლებიც უკანასკნელ ხანებში შემოიღეს მეურნეობაში. იმ დროს, როცა ევროპის მეზობენი, მიუხედავად შეუსაბამო ჰავისა და ადგილ-მდებარეობისა, ზრდიან და ახერხებენ ცხელი ქვეყნების მცენარეებისა და თან მოჰყავთ რამდენ-რამდენიმე მოსავალი ერთი მიწიდან. — როგორი ეკონომისტები მაინც გაიძახიან, რომ მიწა და მისი რაოდენობა, გამოსავალი განზრახულია და ამის გამო ხალხი, რომელიც მეტი სიჩქარით მატულობს, მალე იგრძნობს სანოვავის ნაკლებობასა.

მაგრამ ეს დიდი შეცდომაა. რის მოცემა შეუძლია მიწას, ჩვენი უკვე მოვიყვანეთ რამდენიმე მაგალითი წინა წერილებში. მაგრამ, რამდენადც ღრმად შევისწავლით ამ საგანს, იმდენად მეტს ძალებს აღმოვაჩენთ მიწაში და ამ სახით ხუხულსავით დაიშლება ამ ეკონომისტების ყოველი აზრი და ხიტყვა. ესენი გაიძახიან, რომ ინვლისში პურის მოყვანა არ ჰფარავს ხარჯს და ეს არის მიზეზი, რომ მისი თესვა კლემენტულობის წყალობით წალადეო. მაგრამ აბა ნახეთ საფრანგეთის გლეხობა: ესენი წლიდან-წლამდე უმატებენ ხვნა-თესვას და სტეხენ სულ ახალ და ახალ მიწებს, ასე რომ მეცხრამეტე საუკუნის განმავლობაში ფრანგებმა ერთი-ორად გააძიდეს თავისი ნახევარი პურის ქვეშ და ასევე მისი გამოსავალი.

რაოდენობა მოყვანილი პურისა გათვითვალა, მცხოვრებთა რიცხვი კი გადიდებულია მხოლოდ 41

დაკაცი ხასიათით მაგარი ვითა კლდე და ლოდია, ხელმწიფე მორქმული, წო დია (1199).

ქაჯებს ჰქონდათ მაგარი და მტრისგან უბრძოლველი ქალაქი (1220) და ცხენ ისეთი მაღალი, რომ თვალნი მღვდ გარდასწყდებოდნენ (1277). მათს ქვეყანაში ეროვნულ ყოველიყო ფრიდონი მეფეც და მის სიტყვით ქაჯეთი ყოველგვარი კლდეა, გარეშე მომტერი ვერა მოადგების (1474).

მათი რიხი ისე დიდი იყო, რომ თვით „ინდოეთის“ იმპერატორი ფარსადანი არ თავილობდა ქაჯეთს გათხოვებინა თავისი და დავარი და მის გამო დავარ-ქაჯთა წოდებული. იქ დაქვრივებულია და შინ დაბრუნებულითვის მძის მიერად აღსაზრდებლად თავისი ქალი ნესტან-დარეჯანი (ბ. 319, 559).

ვინ იყვნენ ეს ქაჯნი, რომელთა შესახებ ნესტან-დარეჯანიც თავის მხრით სწერდა ტარიელს (1276): „კვლავთა მიმცა შესაპყრობლად ქაჯთა ძნელად საომართა. იგინი მათთა შემბმელთა დაპხოცენ, მასთ ცეცხლად მოედებინა (1277), ნუთუ ესენი გეგონენ სხვათა მეზობლთა წესათა?“

კითხვაზე პასუხის გასაცემად კვლავ უნდა ჩავიხედოთ შოთას დროინდელ აღმოსავლეთის ისტორიაში და იქ ვეძებოთ ის საკვირველი ხალხი, რომელიც შეგვარებდა კონცხებს, რომელსაც ეშმაურ თვისებების გამო ხიზმს ქაჯს ეძახდნენ.

ამ ქაჯთა თვისებისა მაშინ იყვნენ მულიდები, სარწმუნოებრივი და სამხედრო ძმობა, (ალკე გამოყვანილი დანარჩენ საზოგადოებისაგან და შეფარებული მიუფალ მთა-კლდეებში.

ეს განდევნილი ძმობა დაარსდა 1090 წელს და მომავლად ჩრდილოეთ სპარსეთის მთებში, ყაზვინის ახლოს. მათი უფროსი იწოდებოდა „მთის უხუცესად“, უმთავრეს სალაქად ჰქონდათ ალამუთი ანუ ალაჰ-ამუთ (ბუღდ არწივისა). მის გარშემო კი დევდ ჰქონდათ 50 ციხე-სიმაგრე. ვინც მათ მტრობდა, იგი ნამდვილ გრძნულ ქაჯურად მიგპარებოდნენ და უწყალოდ ჟღერდნენ. ამანათი მათ გამოასალმეს უფრო-სოფლად არა ერთი მძლავრი გეომწიფე ვინა დასვეს რახტზე, თუ მათ სწყალობდა. 1092 წელს მათ მოჰქვს სელოუკიანთ უძლიერესი მეფე მელიშქა და დაიპყრეს შავღურსის ისპანის ახლოს). (ვებერ VI, 472). ქაცხოვრებლი (301) მოლიდთა მიერ მოიკლა ვიზ-არსლანი (1191), სწორეთ ის, რომლის ძეს ჰქვდა შეტრითი თამარ მეფე (ქ. ცხ. 289).

ვისაც ათავალწუნებდა მულიდია მეფე, მისი ფიდაები, ვით რამე გრძნული, ვით ქაჯი, მიგპარებოდნენ, მოჰკლავდნენ. ვით შოთას ქაჯები, მკვლე-

ტაშკენტის უნივერსიტეტში სწავლის ქართული სტუდენტობა. რომლის მშობლიური ქალაქისაა ნის მიდამოებში ცხოვრობდა. მკითხველი ვერ წარმოადგენს ეს საუბარი ალტაცებს, რომლისადაც შესაძლებელია ქართველი და სომხები საქართველოდან ჩამოსული ახალგაზრდა კომპოზიტორ ერვან სარდარიანის, რომელიც გამოგზავნილი იყო საქართველოს განათლების კომისარიატის მიერ ეროვნულ მუსიკის საპრაპავანდოდ. მას განსაკუთრებული სიხარულით შეხვდნენ ქართველები.

ვერ წარმოადგენთ, თუ რა ადგილებით და თვალ-ცრემლიანი ისმენდნენ ქართველები თავის მშობლიურ ჰანგებსო ამბობს სარდარიანი. მთელი მათი ყურადღება თავის საქართველოსკენაა მიმართული. მათი ოცნება საქართველოში ჩასვლა. იგი ურ ქართველების ერთი მგოსანთავანი, მიკითხავდ თავის ლირიკულ ლექსებს და, წარმოადგენთ არ იყო არც ერთი ლექსი, რომელშიც საქართველოსადმი სიყვარული და ერთგულების გრძნობა არ ყოფილიყოს ანუსხული.

ქარიშ.

პროკენტი. მაშასადამე, ერთი ორადაც არ გამადარა. გამოდის, რომ პურის მოსავალი ცხრაჯერ მეტი ყოფილა ხალხის გამრავლებამდე, თუმცა ბევრი და დიდი დამარცხებანი ელომებოდა წინ მიწის დამუშავებას—გადასახლებანი, სამხედრო მეგობარ გლეხებსა სილატაე და ამხანაგობათა შექმნის აღკრძალვა გლეხთა შორის. გარდა ამისა, იმავე ასი წლის განმავლობაში და მეტადრე უკანასკნელ მწ წლის განმავლობაში, მეზობლთა, მეზობლობა და სამრეწველო მცენარეთა თესვა იმდენად გავრცელდა და განვითარდა მთელს საფრანგეთში, რომ მათ მამად შეიძლება ესთქვას: ფრანგები ამ ემად ექსჯერ და შეიღჯერ მაინც მეტს იღებენ თავიანთ მიწებიდან, ვიდრე ამ ასი წლის წინეთ იღებდნენ. მაშინ, რომ ცხოვრობს საშუალებებით უფრო ჩქარა დიდდება, ვიდრე ხალხს გამრავლება.

მაგრამ მიწად-მოქმედების წინსვლა აშკარა ხდება უფრო მაშინ, როცა თვალს გადავავლებთ მიწის დამუშავების იარაღების თუ მანქანების გავრცელებას და გამარტივებას, რომლებიც თითქმის ხარჯვს და მოსავალსაც მეტს აძლევენ მშრომელს. 1870 წლებში ფრანგები კარგ მოსავლად სთვლიდნენ 89 ფუთს დესეტინიდან, ახლა კი 133 ფუთს კოტაბენი! უკეთეს მიწებზე კი კარგ მოსავლა მარტო იმის სთვლიან, თუ მიიღეს 174—194 ფუთ დესეტინიდან.

გერმანიაში არის მიწები, გესსენში, სადა მოსავალი ითვლება დამაკმაყოფილებლად, თუ დესეტინი მისცა 149 ფუთი. დანიაში კი 1908—1911 წლებში იყო 189 ფუთი. საგრძნობლად იმატა უფრო კარტოფილის მოსავალმა.

ლობას შესარულდნენ და თვითონ გაუწინარდებოდნენ. ესე დახელოვნებულ იყვნენ მკვლელობაში ამიტომ მეტ სახელად ერქვათ საშინო ანუ ასასი თარგანებით „მკვლელები“. ქარცხოვრება (341) მსოფლიო მკვლელებად. ამბობს: „აღმართილი არა მარაგით ცაცის მკვლელები, რომელთა მულიდ უხმობენ... მულიდი ხელოვანი მიეპარა მცველ ჩალატარ-ნაონისათა, შევიდა კარავსა და მინარე განაწონა გულსა მხევილი ერთი, მოკლა იგი, რმელი ევრავინ აგრძნა“. ამ სასტიკ მულიდეს ცხოვრება პირველად იხსენიებს თამარის ცხოვრებაში (ქ. ცხ. 301).

თვით შოთას მოლიც (1253) სწორე ამ ნაწილს: „გრძნული ხელოვანი“.

შავთელის სიტყვით (79) მულიდთა წარმადგენელმა მიაღწია თამარის დროს სეკარტულ დევ „მაშინთ სათხრობლად“.

დ. მულანზანსარი და გულანშარო.

(ფრიდონისა და სურსავის სამეფოები).

დავარ-ქაჯმა რომ ნაცემი ნ.-დარეჯანი დასცა ორ მონას, რომელნი იყვნენ „პირითა მ ქაჯებითა (ბ. 564), და მათ მყის გადაჰყარეს ტარიელი დაუყოვნებლივ გავიდა მდევრად, ეძებდა სრული 20 თვე (ბ. 571), ვერ მიაგნო, მაგვირად შეფრდა ფრიდონი მეფეს. რომელმაც განიფრა იგი თავის სატახტო ქალაქ მულანზანსა მისი სამფლობელო პატარა იყო, მაგრამ ყოველ სიკეთე მიუწოდებელი (ბ. 583). ერთის მხრით საზღვრავდა ზღვა, საცა ერთი კუნძულიც მას ეწენოდა (583).

ამ სამეფოს პირისპირ ზღვისიქით იყო ზღვათა სამეფო. მის შესახებ შოთა სწერს (ბ. 10) ესეა ზღვათა სამეფო თვისა ათისა საველითა. თ გულანშაროს ქალაქი საგეს ტურფითა მრავლ აქ მოდის ტურფა ყველაი ზღვა-ზღვა ნავითა ლითა. მელოქ-სურსავი ხელმწიფობს სრული სე და დავლობა“.

ამ სახელმწიფოს დედა ქალაქის სახელი ლანშარო უნდა იყოს თათრული „გოულარ-შარო“ თარგანებით მოცინარე მხიარული ქალაქი და გვარი სახელი მართლაც შეეფერებოდა მოქალაქეზნე-ჩვეულებასა და თვით ქვეყნის საამო მდებარეობას. ავთანდილს ეუბნებოდა მერმე კაცი, ფაქმანის მებალ (ბ. 1044): „აქა მოსევ გაყვდიხი კაცი, თუცა იყოს ბერები: სმა, გზა, თამაში, ნიადავ არს სიმღერები, ზამთარ ზაფხულ სწორად გვაქვს ყვავილი ფერად-შეშ ბი. ვინცა გვიცნობენ, გვანატრან, იგიცა მტერები“. დიდ გამოჩენებით დღესასწაულებ

იმ დროს, როცა 1882 წელს ფრანგებმა მი-
სულ მხოლოდ 66 მილიონი ფუტი კარტოფი-
1909 წელს ეს რიცხვი ავიდა 109 მილიონ
ამდომ:
ასევე ზუა საფრანგეთში, საცდელ მინდვრებში
წლიდან წლამდე იღებენ 166 ფუტს პურს
გერმანიდან, ჩრდილო საფრანგეთში 222—275
ფუტს, ხოლო საგანგებო მოვლით—324 ფუტს კი
ლოთო.
პროფესორი გრანდო ფიქროვებს, რომ საუკეთესო-
თესლის შერჩევით, რიგზე თესვით და მიწის უკეთეს
მეურვეობით—გაზოგადობით ძალიან შეიძლება მო-
საზრის გადიდება, მეტადრე, თუ ვინმართ ახლად
მოხონილ მანქანებსაო, რომლებიც სანახევროდ
მოკლებენ ხარჯებსა და თან მუშაობასაც აადვი-
ლებენ. მაგრამ ქვეყანას ჯერ კიდევ ბევრი აკლია
მედიკამენტოზური მისაღწევითა: 1908 წელს
რუს საფრანგეთში მუშაობდა 250 ათასი სამე-
დ. მანქანა და 1200-სიკ ძინს შემკვერელი, მაშინ
რუსიკ 1982 წელს მხოლოდ 240 ცალი იყო ამა-
მანქანებისაო. მცოდნე მეურნეთა აზრით კი საფ-
რანგეთს უნდა ჰქონდეს 375 ათასი სამედიკო და
10 ათასი სათიბი მანქანა; რომ ყველა დაამკაყო-
ლოსო... ესევე უნდა ითქვას ხელოვნურ სასუქზე,
რომელიც, წყლებში, საქანავებზე და სხვა. და მა-
გრამოფერის ეს კეთდება იმ დროს, როცა მი-
წოდებულა ფრიად ნაკლები ყურადღება აქვს
მედიკამენტოზურ საჭიროებას თუ საზოგადოებისგან მიქ-
მული. გამოდის, რომ მეურნეობის მეტი ყურად-
ღება ჰქონდეს მიქცეული და არ აბრკოლებდნენ
მანქანებისგან მძიმე გადასახადებით ან გადა-
სახადებთან კირის სიძვირით, სულ სხვას ენა-
ვდით ევროპაში...

აი-სოფელარის ოლქი აღმოსავლეთ ფლან-
დრიაში (ბელგიაში). 14 ათასი დესეტინაზე აქ
მოკრობის 30 ათასი მცხოვრები, სულ გლეხობა,
რომ სულზე ნახევარი დესეტინაზე არ მოდის.
მაგრამ ხალხი მაინც გამრავლდა საკუთარი პურით და
ან ჰყავს 11 ათასი თავი მსხვილი საქონელი, 4
ათასი ცხვარი, 2 ათასი ცხენი და 7 ათასი ღორი.
ჩვენს აგრეთვე სელი და გაქვს ოლქის გარეთ
სასაიდოდ მეურნეობის სხვა და სხვა საწარმოებში...
ავილით მეორე მაგალითი. აი ორი კუნძული:
რეგისის ახლოს, ჯერსეი და გერნსეი. ჯერსეის
ქვეს სულ 12 ვერსი სიგრძე და 9 ვერსი სიგანე,
ეკივს სულ 11 ათას დესეტინამდე მიწას. თვე-
წულ ოჯახს აქვს ორი და შვიდ დესეტინამდე მი-
წა, მაგრამ მცხოვრებნი მაინც ყველა შემდეგობაში
იღვანას მისდევენ ფრიად გაუკეთებელ მეურ-
ნეობას.

მეორე საუკუნის დასაწყისში ჯერსეის მცხოვ-
რებნი იკვებებოდნენ გარედა შემოტანილი პურით,
ხოლო ახლა, ჯერსეის აქვს არა მარტო საკუთარი
პური, არამედ ბევრი სხვა რამაც.
ხალხის ასეთი წარმატება აიხსნება იმ შრო-
მით და ოჯლით, რომელიც მან ჩაღვარა სამშობ-
ლო კუნძულის მწირი ნიადაგის გაუკეთებელაში. მი-
წას აქ აპოხიერებენ ზღვის ბალახით, რომელიც
მეორეობას, ახალს წელს (1099). ქალაქი შემკული
იყო თვალ-წარმოქმად. მოკული იყო გარე ბაღისა
ტყვითა. ქვეყანა გამოიყურებოდა ლამაზად (1039).
ახლები წყადიებული იყო ზედა ზღვას, ზოგი
ნაგები იყო ქვითა წითელ-მწვანითა, ქვეშეთი
სრითა ტურფითა, კვლავ ზედათი ბანის-ბანითა (1090,
1104).

ზუგად მოდის აქ კიდევრებზე და ყველას აქვს უფ-
ლება იხმაროს იგი ამ საგნისათვის, მაგრამ მცხოვ-
რებნი მაინც უფრო ნებს და ხელოვნურ სასუქებს
ხმარებენ მიწების გასაპოხიერებლად.
დიდი სარგებლობა აქვთ ბაჭურებს აღრეულა
კართოფლით, რომლის მოყვანაში დიდად დახე-
ლენდა ხალხი მეტადრე უკანასკნელ წლებში და
იმდენად გადიდა მოსავალი თესლის (კარტოფი-
ლის) შერჩევით, რომ ამ ერთი ბეჭე კუნძულიდან
ყოველ წელს გააქვთ გემებით 3—4 მილიონი ფუ-
ტი კარტოფილი ლონდონში და სხა ქალაქებში.
დესეტინა აქ საშუალოთ იძლევა 1600—1800 ფუტს.
ამოიღებენ კარტოფილს თუ არა, დაუკონებელი
სივსევენ სამთიან პურს ანუ კარბასს და სხვა.
თუმცა კორდებს და ბალახის მინდვრებს აქ მხო-
ლოდ 4 ათასი დესეტინა უჭირავთ, ჯერ სივსევენი
მაინც ახერხებენ 12 ათასი მსხვილი საქონლის შე-
ნახვას და გარდა ამისა ყოველ წელს ჰყიდიან ორი
ათასზე მეტს ძროხას, ასე რომ დღეს ამერიკაში
უფრო მეტია ჯერსეიდან წამოყვანილი ძროხები,
ვიდრე თითონ კუნძულ ჯერსეისზეა. ჯერსეისი კი
განთქმულია მიწის არეზიარში. განთქმულია აგრ-
ეთვე ჯერსეისის ერთგვარი მსხალი, რომელიც აქ

ლია პერზე იზრდება და ყველა სათითაოდ არის
ბადით შეზღუდული მწერებისგან დასაცავად. განთ-
ქმულია აგრეთვე სხვა ხილი და მწვანეღებულები,
რომელიც აქ სათბუღებში მოჰყავთ. საშუალოთ კი
მიწით კუნძულის ყოველი დესეტინა იძლევა 14
ათას მანეთს ანუ 50 გირვანქა სტერლინგს.

გვერდისა სამყოფი და ყოვლად დამამკაოფი-
ლებელია მიწის ასეთი გამოსავლიანობა, მაგრამ მა-
ინც უნდა ვთქვათ, რომ ჯერ კიდევ შორს არის
მიწისგან ყველა იმის მიღება, რაც მას შეუძლიან
მისცეს გონიერს მშრომელს... უკანასკნელ 50 წელ-
მეცნიერებამ და გამოცდილებამ იმდენი ახალი სა-
შუალება შესძინა კაცობრიობას, რომ ადამიანს
საგნებით შეუძლიან იფულოს მკვდარ და ცოცხალ
ბუნებაზე. ადამიანი ცდილობს მოიმოქმედოს მცე-
ნარებზე, რასაც სწავის ქიმია და მექანიკი საზრ-
დოს გაბეგვრებაზე და ლითონთა თუ ბეტონის და-
მუშავებაში და სხვა. მარალა, არ გადის არც ერ-
თი წელსადი, რომ წიწა-მოქმედების მეცნიერე-
ბამ რამე ახალი და დიდად სასარგებლო ცოდნა არ
შეჰძინოს კაცობრიობას...

ივ. როსტომშვილი.

როსტომშვილი

დ. ჩოხატაური. (ოზურგეთი. მარა) ამ დღე-
ებში ჩოხატაურს ეწვიენ რესპუბლიკის შრ. სკოლა-
თა მთავარი გამგე გ. ქუმბურდია და სამაზრო გა-
ნათლებლის განყოფილება. მათ მოახ-
დინეს რევიზია ადგილობრივ 8 წლ. შრ. სკოლაში
და საერთოთ იქ საქმის მოგომარეობით ეპყოფი-
ლი დარჩენ.

თანხმობა სამაზრო პროფ. კავშირის ბიუროს
განკარგულებისა, ჩოხატაურის რაიონში არსებული
სამკოთა დაწესებულებების ყველა თანამშრომლები
ადგილობრივ აფთიქიდან ლებულობენ წამლებს
უფასობ.

სოფ. ამდლებში ყოფილა ვინმე მართა
სიხარულიძე, რომელიც დიდი ხანია განთქმულია
თვისი „ექიმბაშობით“ და ნამდვილ შანტაქს ეწევა
საწყალ ავადმყოფებში. ყველას, რა სენითაც არ
უნდა იყოს „შეპყრობილი, პირდება“ განკურ-
ნებას და გასამრჯელოთ ლებულობს ოქროს
კრსით, ხშირთა მანეთამდისაც კი. მეგრ არ
იკითხავთ როგორი წამლებით უმამძღლებდა ავად-
მყოფებს ეს უბნო ექიმბაში? ამ სტრიქონების
დამწერი იყო თვით იმის მოწამე, როდესაც მის
მეგრ გაცემული წამლები ერთ ვინმე ტუმბურკული-
ზის სენით შეპყრობილ პიროვნებიდან მოტანეს
ადგილობრივ საავადმყოფოში. მეგრ და რა გამო-
ირკვე? ოი საკვირველებმა! ფხენილი შამბი, მგონი
შუღრი და ვინ იცის, რა არ იყო შეზებებული!
ვითომდა ავადმყოფის „განსაკურებით“, სინამდვი-
ლეში კი საიქიოს გასასტუმრებლათ. ფასით კი
90—100 მან. ოქროთი გამოერთიმა. საკვირველია,

(№ 858) სურია (გვ. 104) — „მულანზარზიანე დღე-
ბიან... ქვაბულისტანით მოსულან... ვარდის საკრეფ-
ლად მულანზარზი იარებიან... (გვ. 113): მას უკანით
მულანზარზი მოსულიყვენენ მისნი ქალი“. ხოლო ეს
ქალი იყო ასული ქვაბულისტანის მეფისა (გვ. 100).
საბა იმომებს—რა ვეფხის-ტყალსანს, განმარ-
ტავს: „მულანზარზი, საგარდოე“. მაგრამ ვეფხის-
ტყალსანში მულანზარზია და არა მულანზარზი.*
მწილია კაცმა თქვას სახელდობარ, სად იყო მულ-
ანზარზი, ნუთუ ეს იყო ნართაული სახელი ლაზ-
ნელების დიდებულ ქალაქის ლაზისა, რომელიც
ქვაშულს აქვთ 12 ნახევარ მილის მანძილზე და
მდებარებს სპარსეთ-ავღანისტანის დიდს სავაქრო
გზაზე:

ფრიდონის სამეფოს ზღვის პირის ჩრდილო
წვერი ალბად სწევდოდა დღევანდელ ქალაქ კრას-
ნოვოდსკამდე: მის პირდაპირ ზღვაში კუნძული ჩე-
ლენკია, რომლის დაჩენებისთვის შესაძლებელია
ფრიდონს დავა ჰქონოდა ბიძა-ძესთან (ხ. 584).

ე. „არაბეთი“
არაბეთად ავტორი რომ გულისხმობს საქარ-
თველოს, ეს ცხადდება ჭაბუხაძის „თამარბიანის“
115 ხანადაგან. სწევია:
„მოხვევს ძეთა ჩაბუხაძეთა
აქა თამარი მეფე წყლიანი;
მისი ხიმეგე, ბრძენთა სირეტე,
თინათინ ვაქო ბალი წყლიანი:
ა ეს თინათინ, ნუ ის თინათინ.
არაბეთს იყო სულადიანი.“
არაბეთს თინათინ, „არაბეთის“ მეფის ქალი,
ყოფილა თამარის სიმეტე, მამ თვით „არაბეთი“
უნდა ჩაითვალოს საქართველოს სიმეტედ. ამისთანა
სიმეტე—ნართაულებას ისტორიული სიმართლეც
მიუძღვის იმ მხრივ, რომ თამარის პაპამდე 400
წლის განმავლობაში საქართველო ითვლებოდა არაბ-

*) მხოლოდ ნუსხაში № 656 გვხვდება მულ-
ანზარზი. ამავე ფესვის სიტყვა გვხვდება აგრეთვე
„თამარბიანში“ (30, 111): „ლოწე მულანზარზობს“, ქ.
ცხ-ში (გვ. 276), საცა თამარ მეფის შესახებ ნათქ-
ვამია: „იხოკდის ღაწვთა ხელითა მულანზარზიანე-
ბა... ბაროს თარგმანის სიტყვით delicate (Nist de
la Giorgie 402). მაგრამ აქ მოსაზრებელია საქმე
გვქონდეს ქართულ რთულ სიტყვასთან, რომლის
პირველ ნაწილს უნდა შეადგენდეს აზული (მამლე-
ბა ზმინსა აზო, მეორეს ზმნა ლაზარობა ანუ მე-
რულის გამოთქმით ლაზურა—ხატვა, ხაზვა, და
ფორმა მულანზარზიანი უნდა ნიშნავდეს საამო გა-
მობატულობას, ამაოდ გამოანაყოფებას.

როცა ასეთ მატყუარა პირებს კიდევ გასავალი აქვთ
გურობის შეგნებულ ხალხში! საჭიროა მიექცეს ამ
არა ნორმალურ მდგომარეობას, ვისგანაც ჯერ არს,
ჯეროვანი ყურადღება და აღნიშნული ექიმბაში
ერთხელ და სამუდამოთ აიღავოს. სირცხვილია,
სხვა რომ არაფერი იყოს, ასეთი სისხლის სამართ-
ლის დანაშაულის ჩამდენი პიროვნება თავისუფლათ
დანაგარდობდეს საწყალ და იმედ დაკარგულ ავადმ-
ყოფებში. იყო შემთხვევა, რომ ის ასეთი მოღვაწე-
ობისათვის გადაგზავნილი იქნა მარაში, მაგრამ
ისევე მალე დაბრუნდა უკან და მას მერე კვლავ
განაგრძობს მის სასახელო მოღვაწეობას.

თანხმობა სამაზრო პოლიტ. განათლ. გან-
ყოფილების განკარგულებისა, ადგილობრივმა დრა-
მატიული წრის გამგეობამ უკვე წარადგინა მარა-
ში სცენის მოყვარეთა სია და საზაფხულო სეზონის
რეპერტუარი დასამტკიცებლათ. სცენის მოყვარეთა
სიაში შედის 20-დე ქალ-გაეხ; რეპერტუარში არჩე-
ულია შესაფერო პიესები. ყოველი წარმოდგენიდან
მარაში უნდა გადაიგზავნოს შემოსავლის 10 პრო-
ცენტი წითელი ჯვრის სასარგებლოთ.

დრამატიული წრის გამგეობამ სცენის მო-
ყვარეთ დაუნიშნა თვითუფლ პიესაზე გასამრჯელოთ
თანხმობით მათი კატეგორიისა. რეისირს—1 მილ.
1 კატეგ. სცენის მოვარეს 800 ათასი, 2 კატეგ.—
600 ათასი მანეთი, ხოლო მესამე კატეგორიას—
500 ათასი მანეთი.

ტუმბურკულიზას კვირული ჩოხატაურშიც
იქნა ჩატარებული: შეგროვილია ყულაბებით 26 მი-
ლიონამდე.

თა იმპერიის ნაწილად ანუ, არაბთა თვალსაზრისით,
არაბეთად.

შოთას „არაბეთი“ ვერ იქნებოდა ნამდვილ
არაბეთად, სამშობლოდ მართლმორწმუნე არაბებისა
ამიტომაც:

ა. მაჰმადიანებს ყურანი (II—X16, V—92.93)
უკრძალავს ღვინის სმას და ამ მოთხოვნის დი-
ლით წვეთი ღვინო არ შეისვა იმ რვა დღეს გავრ-
ძელებულ ქორწილში, რომელიც ნურედინ-ფრიდონ-
მა ტარიელსა და ნესტანს (ხ. 1439—1444) გაუმარ-
თა, ხოლო ავთანდილ-თინათინის ქორწილში-კი
„მსმელთათვის წყარო ღვინისა ასგან სდიოდა მსგა-
ვსად მილისა (ხ. 1528) და აქ თვით ტარიელმაც
იხმია ღვინო და მისდა ძღვენის მიმართველებს მალ-
ლობას უხდოდა ფხიზელურად, თუმცა იყო ღვინო-
სმელი (ხ. 1535).

ბ. ვეფხისა ტყალისის ერთ ნუსხის (წ-კ. №
1768) დასაწყისში აღნიშნულია: ტარიელ-ნესტანის
სამშობლოში „არა სწამდათო სამემა ერთარსულად“,
ხოლო ავთანდილი-კი სწორედ ამ ერთარსულობას
გამოსთქვამს, როდესაც ზუსტ მიჰმართავს სიტყვებით
(ხ. 816): „შეხო, ვინ ხატად გოქვის ერთარსებისა
ერთსა... ვის ხატად ღვთისად გირტყუნოთ ფილასო-
ფოსნი წინანი“. აქ ფილასოფოსებად იგულისხმე-
ბიან ის ღვთისმეტყველები და წმ. ანგები, რომელ-
ნიც მზეს სთვლიდნენ ღვთის ხატებად იმ მხრივ,
რომ ისიც და ისიც თითონაა, ხოლო იხივებს დროს
სამშობლოვანთა თვისში შეიცვენ ხაზს სახეობას ანუ
სამებას: მზე სინათლესა და სითბოს, მამა ღმერთი
ძესა და სული წმინდას.

გ. ასმათი რომ გაეკრპა და ტარიელის ამ-
ბავს არ უხმელდა ავთანდილს, ეს უკანასკნელი გან-
რისნდა, დამუქრა მოკვლავ თუ არ გამიხსოვო (ხ.
239) და ქალმა კიდევ რომ არა უთხრა-რა, ახლა
ავთანდილმა მიაღერებდა დაუწყეო. შესანი (ხ. 242):
„მეცოდნება შეიდ გზის თქმულა, მესინდობლადო“.
შეიდა: საბარება, მათე 18—21: „უფალო,
როოდენ გზის შემოკლდის მე ძმამან ჩემმან და მიუ-
ტეო ვიდრე შეიდ გზისადმი?“ ლუკა 17—4: დალა-
თუ შეიდ-გზის დღესა შინა შეეცოდოს და შეიდ-
გზის მოაქციოს და ერქვას შენ: „შევიანე, მიუ-
ტეო“.

დ. 320: „სიბრძნისა სასწავლებლად... მუნ იზრ-
დებოდის ტანითა გაბაონს დანაზარდითა“.
ეს გაბაონი შოთას ამოუღია დაბადებიდან.
ამ დი ქალაქში „ურმა მცირეა“ (წ მეფ. 3-ე) სოლო-
მონმა ითხოვა ღვთისაგან მისცენ ღმერთმა მას გუ-
ლისხმა სმენად და სჯად ერისა და მანაც მისცა
გულთ გონიერი და ბრძენი, და უთხრა „შენებრ

— ჩოხატაურის კოპო. კავშირის თანამშრო-
მელთა არტელმა ამ დღეებში გახსნა სასადილო.

მეცდომის გასწორება. ანსაიხილის
რილში, რომელიც მოთავსებული იყო „ტრიბუნის“
№ 471-ში, გაშვებულია კორექტურული შეცდომა,
სწერია: კოპკავშირი უნდა იყოს კოპკავშირი.

გიხიზიზიზი

შ. მიქელაძე და ნ. მახვილაძე. ტფილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფაკულტეტის თერა-
პიული კლინიკის ასისტენტები. კლინიკური ანალი-
ზები. მოკლე სახელმძღვანელო სტუდენტთათვის.
პროფ. ალ. ლალაშვილის რედაქციითა და წინა-
სიტყვით. ტფილისი 1928 წ. 131 გვერდი.

სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამკურნალო ფა-
კულტეტის თერაპიულ კლინიკის ასისტენტის მიერ
შედგენილი და გამოცემული წიგნი—სტუდენტთა-
თვის სახელმძღვანელო „კლინიკური ანალიზები“
ფრიად დიდმნიშვნელოვანი მოვლენაა სამკურნალო
ფაკულტეტის ცხოვრებაში.

ჩვენი უნივერსიტეტის მუშაობა გაცხოველე-
ბულად მიმდინარეობს და ყოველ მის დარგს ამ
მცირე ხნის განმავლობაში მართლაც ბევრი რამ
თვალსაჩინო მიღწევანი ახასიათებენ. რაც შეეხება
სამკურნალო ფაკულტეტის ზრდა განვითარებას,
ჩვენ რამდენიმე წლის განმავლობაში მოჰყვანი შე-
გიქენით ამ დარგის ყოველ მხრივ მოწყობა-მოწყ-
როების, კლინიკების, ინსტიტუტების, საცდოების
(ლაბორატორიების), თეორიულ კათედრების
დაარსების, ახალგაზრდა მეცნიერთა კადრის შექმ-
ნის, ექიმების პირველ გამოშვების და მრავალი სხვა.

საერთო მეცნიერულ მუშაობაში აუცილებლად
შედის იმ მრავალსახელმძღვანელოთა და მეცნიერულ
შრომთა როგორც ორიგინალურის, ისე თარგმანე-
ბის გამოცემა რასაკვირველია ქართულ ენაზე. ყო-
ველივე ამას კი წინ უძღოდა სამეცნიერო სახელ-
სახეების დამუშავება. შრომები პროფესორების ნათი-
შვილის, მაჰმადიანის, კახიანის, თიკიანის, ბერი-
ტაშვილის, ალადაშვილის, ლამბარაშვილის, მუხაძის;
ექიმების ცხაკაიასი, ბაქრაძის, მახვილაძის, მისიუ-
რაძის, აბაველიასი და სხვა—ყველაფერი ეს იმის
მახვენებელია, რომ სამკურნალო მეცნიერებამ ჩვენ-
ში მტკიცე ნიადაგი მოიპოვა, რომ ახალგაზრდალმა,
რომელიც ამ დარგს ზოიარა და თავის მომავალ მე-
შაობის საგნად ადამიანის სხეულის გაჯანმრთელება
დაისახა, სიმედო ხელში იმყოფება. მშობლიურ
ნიადაგზე აღზრდა ისიც უმაღლეს სასწავლებლის
გზით—ეს ხომ ოცნება იყო მხოლოდ სულ ექვსი
წლის წინად. დღეს კი ვით მნათობელი ვარსკვლავი
ჩვენ გვიანთებს ჩვენი მშობელი უნივერსიტეტი, სა-
დაც იზრდება და იწვრთნება ჩვენი ჭრის საუკეთესო
ნაწილი, ჩვენი ხალხის მომავალი ახალი თაობა.

(ბრძენი) არავინ იყო უწინარეს შენსა და შენსა
შემდგომად არა აღდგეს მსგავსი შენსა“ (იქვე 3,
4—13).

ე. ავთანდილი რომ მუსრს ავლებდა მეკობრე-
ებს, ცოცხლად ღარჩენილები ევედრებოდნენ: „ნუ
დაგვხოცავ შენსა რჯულსა“ მათს ასეთ თხოვნას ავ-
ტორი საუფუძლოდ უდებს საქრისტიანო მოციქულის
სიტყვებს, ამბობს: „მართლად იტყვის მოციქული:
„შიში შეიქნა სიყვარულსა“ (ხ. 1023). შოთა მო-
ციქულის სიტყვების თავის ანდერძშია:

ამოეწერ ზოგიერთი ადგილებს:
771: მით ვისწავლებით, მოგვეცეს შერთვა
ხესთ მწყობრთა მწყობრისა.

772: წავიკითხავ (როსტევანს მიჰმართავს),
სიყვარულსა მოციქულნი რაგვარ სწერენ, ვით იტ-
ყვიან, ვით აქებენ, სცან, ცნობანი მოაფერენ: „სი-
ყვარული ავადმალეობს“, ვით ეყვანნი ამას ჰელე-
რენ.

782: მოვა შემყრელი ყოვლათიენ ერთგან
დღისა და ღამისად.

აქ, ყველგან სახარების ენაა. მოლოდინი მეო-
რე მოსვლისა, სიყვარული, რომელიც არა თუ მარ-
ტო ავადმალეობს, ავადმალეობს კიდევ (1 კორ. 8—1)
და რომელიც მოვლს საქრისტიანო სარწმუნოებაში
არის უმთავრესი მცნება და ზაღედ დამოკიდებულია
ყოველი სჯული და წინასწარმეტყველნი (მათე 22,
37—40, მარკ 12, 30—31. ლუკა 10, 27). გვეუბნე-
ბიან, არსად მოციქული არა უმაობს, რომ შიში
შეიქნეს სიყვარულსა, მაგრამ ჩვენ ვიცით, საღმრთო
წერილი როგორ აღთქმისა გავტენილია ლაპარაკით:
ვისაც არა აქვს შიში უფლისა, მას არც უყვარსო
იგი და ამის ყაიდზედაც ხომ გამოჰრილია ქართუ-
ლი ხალხური სიბრძნე: „შვილი მტრულად გამოზარ-
დე, რომ მოყვარედ გამოგადგოს“.

საქართველოს შვილი შოთა თავის ბარშია-
ნელ გვიბრ პირში უდებს საქრისტიანო ცნებას ზოა-
რებას. ათქმევინებს (374): „თავისა სისხლითა ნუ
ეზიარებით“.

დ. „არაბეთიდან“ ფატმანისას მისულ ავ-
თანდილმა, როგორც ზემოთაც აღვნიშნეთ, არ იცო-
და, ვინ იყვნენ მუღილები, უზორიო არსებანი ქა-
ჯები, თუ ჩვენებრ კაცნი ხორციელობენ. თუ ავთან-
დილი, ეფთქობთ ჩვენ, ყოველიყო ნამდვილი არა-
ბი, არაბეთის შვილი, მას უეჭველად ეცოდინებოდა
მათს არეს 1090 წლიდან ასპარეზს გამოსული
ძმობის ვინაობა, მისი ხათქი და ზარი (იხ ზემო ქა-
ჯეთი).

დ. ავთანდილი, ტარიელი და მათი ამაღა (ხ.
1479).

დაუბრუნდეთ ექიმების შ. მიქელაძის და ნ. მახვილაძის ახლად გამოცემულ სახელმძღვანელოს. „კლინიკური ანალიზები“ სახელმძღვანელო, რომელიც საშუალებას აძლევს არამც თუ მარტო სტუდენტებს, არამედ იმ ახალგაზრდა ექიმებსაც, რომელნიც გაფანტულად სავარჯიშო სხვა და სხვა კუთხეებში, აწარმოონ ცდებით გამოკვლევები, ვინაიდან ამ გამოკვლევებს თანამედროვე პრაქტიკულ მედიცინაში მართლაც საპატიო ადგილი უჭირავს.

ზემოთ აღნიშნულ წიგნის წინასიტყვაობაში პროფესორი ალ. ალადაშვილი ამბობს: „ეს გამოკვლევები ნათესა ჰყენენ მთელ რიგ კლინიკურ მოვლენებს და ხშირად გადაჭრული მნიშვნელობა აქვთ დიაგნოზის გამოკვლევაში. დღეს ძნელი წარმოსადგენია მეცნიერული მკურნალობა უსაცდელთ. მიუხედავად ასეთი სერიოზული მნიშვნელობისა საცდლობის საქმე ვერაა შესაფერისად დაყენებული ჩვენს სამშობლოში. დაბა-სოფლებში ჯერ არ მოიპოვება ხეივანიდან მოწყობილი საცდელი. სოფლის ექიმებს კი არა აქვთ არც დრო, არც შემდეგ და ხშირად არც შესაფერისი ცოდნა ამ გამოკვლევების საწარმოებლად. ამ ნაირად დაბა სოფლების მკურნალთა უმრავლესობა მოკლებულია იმ დიდ და მეცნიერულ საღაროს, რომლის დახმარებით შესაძლოა გამოვარკვეოთ არა ერთი საეჭვო და ბნელი კლინიკური საკითხი“.

უნივერსიტეტის ქალაქში ცდობითი გამოკვლევითა შესწავლას, როგორც ახალგაზრდა ექიმთა, ისე სტუდენტთა შორის უეჭველად ასრულებენ სამკურნალო ფაქტორების კლინიკები, მაგრამ მაინც ასეთ მუშაობას ძლიერ აფერხებს უწყინობა, სა-

ხელმძღვანელების სიმცირე, სწორედ რომ ესტყვათ; მათი სრული არ არსებობა. თუ კი ეს აწუხებს ცენტრს, დედაქალაქში არსებულ უნივერსიტეტის მუშაკებს, წარმოდგენით შორს მყოფებულ სოფელში მყოფ მკურნალის მდგომარეობა. და ცხადია ისეთი სახელმძღვანელოს გამოცემა, როგორიც არის შ. მიქელაძის და ნიკოლოზ მახვილაძის „კლინიკური ანალიზები“—ეს აუცილებლად დიდად საგულწმინდოა.

და მართალია თვით ავტორები აღიარებენ წინასიტყვაობაში, რომ მათ სურდათ მიეწოდებინათ „ქართულ უნივერსიტეტის სამკურნალო ფაქტორების სტუდენტთათვის კლინიკური ანალიზების მოკლე სახელმძღვანელო, რომელიც დაეხმარებოდა მათ კლინიკურ საცდლობაში პრაქტიკულ ვარჯიშობის დროს, მაგრამ დარწმუნებული იყვნენ პრაქტიკული ავტორები, რომ ბევრი ექიმიც ქალაქში თუ სოფელში მყოფი, რომელთაგანაც მიაღწევს მათი „კლინიკური ანალიზები“, დიდის მადლობით მოიხსენიებენ მათ.

„კლინიკური ანალიზები“ დაყოფილია ექვს თავად: სისხლი, შარდი, კუჭის წვენი და პირნასაქმები, განავალი, ნახველი, პუნქციით მიღებული სითხეები. გამოკვლევითა მსვლელობის მიხედვით ტექსტში დართულია 17 სურათი.

თვით წიგნი კარგ ქალაღზე დაბეჭდილი და წერსახიცი (შრიტტი) სათანადოდ შერჩეული.

ერთ გარემოებას უნდა მივაკეთოთ ავტორთა ყურადღება, რომ მეტი და გაბედულად ყოველიყო დაკული შიგ ქართული სახელსახეობა, რომელსაც ასე გაურბიან ჩვენი ახალგაზრდა მეცნიერები.

სოხო ასლანიშვილი.

მეცნიერება და ტანხიკა

— **ჯიბის გრამაფონი.** უნგრელმა ინჟინერმა სტეფან ბადაშმა მეტად საინტერესო გამოგონებას მიიღო. მან დააწესა ჯიბის დიდი საათების ზომის გრამაფონები. ამ აპარატს, რომელსაც მან „მიკროფონი“ უწოდა, დიამეტრში აქვს რვა სანტიმეტრი და სისქით სამი სანტიმეტრი და შეიცავს გრამაფონის არა მარტო მთელ მექანიზმს, არამედ ათ ორმხრივ ფირფიტასაც; ასე რომ მთი შესაძლებელია 20 სხვა და სხვა მუსიკალურ პირის მოსმენა, თითოეული ან შეიძლება წამით, პრაქტიკული მნიშვნელობა ამ ახალი გამოგონებისა მასში მდგომარეობს რომ ეს გრამაფონი ხმებსაც კი იღებს განსაკუთრებულ ფირფიტებზე. ამიტომ მას აქვს მეტად დიდი ფასიანობა „სიშიკებისთვის“, პოლიციელებისთვის და... ჟურნალისტებისთვის. თანა მოსასმართის ნებადართულია შესაძლებელი არის, ქალაღზე ჩაუწერათ გადილობით მთელი საუბარი ფირფიტაზე.

— **საქიმი და მარტა რადიო-ტელეგრაფი.** ნიუ-იორკის ინსტიტუტმა „სიმენს ჰორნი“ (საზღვაო წითელი ჯვარი) გადაწყვიტა ისარგებლოს რადიო-ტელეგრაფი და შეავსოს მედიცინური პერსონალის ნაკლებობა მრავალ შემთხვევაში—მედიცინური

„მიხედვს არაბთა საზღვართა, რა ვლეს მრავალი ხანები: დახვედით სოფლები ციხები ხშირხშირად, თანართანები, მუნ მიგან მყოფთა ემოსა ტანსა ლურჯი და მწვანები, ავთანდილისთვის ყველაი ცრემლითა არს ნაბანები“.

აქ ჩვენ გვინდა დავინახოთ არა სფრთხი გახრიოკებულ არაბეთისა, არამედ მშვენიერ საქართველოსა, რომელიც აღსავსეა დაბებით, ციხე კოშკებით, და რომლის ერთი უწინ გამოწყობილი იყო ლურჯ ნაშრის და მწვანე მოვის სამოსით.

ე. მოველი შემოკითხვას: თუ ავთანდილი იყო ქართველი, რათ ილოცა მამადიანთა მიხლითას და არა საყდარს.

წ. 1903 წლის გამოცემაშია აბა მოხვითა, არამედ მიგზათა (გვ. 131). უნივერსიტეტის მუზეუმის ნუსხებშია: № 530: აქა ლოცვა ავთანდილისაგან მის გზითა, № 656: მის გზით.

რუსეთიდან მოტანილ ნუსხაშია მასჯით, რომელიც იწმინდეს მეჩეთის, მიხვითის.

მიხვითა აქ ჩახსტილია გაუგებრობით. გაპარვით წასვლის დაპარებულს ავთანდილს სადა სცალიდა ევლო რაღაც მასჯითებში!

მიხვითას კი არა, მიგზითას ლოცვა, ე. ი. მგზავრად სახლიდან გზად გასვლის წინანდ (იხ. ქვემო „ზოგი რამ არაბისში“.

როსტევენმა რომ თავისი ქალი თინათინი ნაზირ-გეზირების თანადგომითა და თანხმობით მეფედ გამოაცხადა, ტახტის წინაშე მის დარბაზში იყრა და სხვათა შორის წარმოსთქვა ეს საგულისხმო სიტყვები (შოთა, მე-7): „ამისად ქმნამდის დამწველი ცეცხლი არ დამეცხებოდა“, ე. ი. ქალის ტახტზე დასამედ დამწველი ცეცხლი არ გამოქრებოდა. რათ დაიწოდა ცეცხლით ანუ, უკეთ ვთქვათ: რათ მოუწოდებოდა ეგრე ძრიელ, რაც შეიძლება მაღე გაეფეხებინა თავისი ქალი? რათ აიტკივებდა თავს დიდებულთ თვითმპყრობელი, აღგებოდა და ხელმწიფედ გამოაცხადებდა ქალს? მაგრამ საქმეში ის იყო, რომ ეს მას არ შეეძლო თავის თავად, აქ საჭირო იყო გეზირების დასტური მათი „გვერდის დასმის“, მათთან „აბო საუბარი“ (ვეფ. ტყ. 34), მათთვის მითხნებია: „ჩემი ძე დავსვითი ხელმწიფე“ (ბ. 37).

აგეთივე ცეცხლი სწავდა როსტევენის სიმეტე გიორგი III-ს ვიდრე საქართველოს სამეფო ტახტზე ასასვლელ გზიდან გადააყენებდა მასქანონიერ მეფე—კაცს, დემნას, ვიდრე დაითანხმებდა ნაზირ-გეზირებს

დახმარების რადიოთი გადაცემის საშუალებით. მოკლე ხანში „სიმენს ჰორნი“-მა მოაწყო რამოდენიმე კარგი სადგური აქიმების მუდმივად მორიგეობით. ასეთი აპარატის სიგნალები დამტკიცებული არის შერეობული შტატების მთავრობის მიერ და ამას გარდა მათ უფლება ეძლევათ მუშაობის დროს ისარგებლონ მეტი ძალის ცვლილებით, ვიდრე სხვა სადგურებმა. ამ რიგით, გეზზე არის რა მხოლოდ ავთანდი. უბრალო სანტიარს, აქიმის რადიო-ტელეგრაფული მითითებით, შეუძლია პირველი დახმარების აღმოჩენა. ამერიკული პრესა უკვე სავეს არის სენსაციური ცნობებით. ფეხის ამბუტაციის შესახებ, რომელიც მოხდა აქიმის რადიო-ტელეგრაფული ჩვენებით სამხარელოს დანის საშუალებით და სხ. ამ რადიო-მედიცინურ სადგურებს აქვთ თავისი უარყოფითი მხარეებიც. ასე მაგალითად, ერთმა მსხვილმა სანაოსნო კამპანიაში გადასწყვიტა წვრილ გემებიდან აქიმების მოსხრა და მათი შეცვლა ჩვეულებრივი მოწყალეების დებით; ამ საქციელს ისინი მით ასაბუთებენ, რომ საჭირო შემთხვევებში მოწყალეების დას ყოველთვის შეეძლება კავშირის დაჭერა აქიმთან რადიოს საშუალებით.

და მათ თანადგომითა და თანხმობით გაამეფებდა თავის ასულს თამარს. ასე რომ თინათინის გაამეფებასა და თამარის გახელმწიფებას შორის ჩვენ ვხედავთ სრულ იგივეობას, ანალოგიას.

აქ მოსალოდნელია შემოკითხვა: თუ არაბეთის მეფის როსტევენის ქალი თინათინი არის თამარ მეფე მამა ამ თამარის მამა გიორგიც უნდა იყოს იგივე როსტევენი, ხოლო როსტევენი დაესწრო თავის ქალის ქორწილს, გიორგი—კი უკვე 5 წლის მკვდარი იყო, როდესაც თამარმა ჯვარი დაიწერა დავით სოსლანზე.

შემოკითხვა მართლაც ჩამოფიქრებელია. თუმცა პოემის ავტორს აქ შეეძლო ეხმარა ერთგვარი პოეტური თავისუფლება, მაგრამ არა გვგონია, რომ მას ქრონოლოგიური სინამდვილესთვის ელატონის უფრო დასაჯერებელია, სახელი „როსტევენი“ მას ეხმაროს წართაულ სახელად გიორგი III-ისა და საკუთარ სახელად მის დას რუსუდანისა. ეს ქალი დაობლებული თამარს უწევდა მეორე მამობას. თამარი მამაზე მგლოვიარე იყო, რომ დიდებულები ეუბნებოდნენ რუსუდანს (ქ.-ცხ. 286): „დღეს შენ სიან მშობლად ამისა“ (თამარის), ხოლო თამარიც „მშობლისა სახელ“ „მოჩილობდის ბრძანებას მისსა“ (ქ. ცხ. 292). საფიქრებელია, და ჩვენთვის მისაღებელიც არის, რომ ავტორს ამ რუსუდანის სახელისთვის მიემსგავსებინოს თინათინის მამის სახელიც როსტევენი, რომელიც პოემაში, საგულისხმოა თანდათან იწურება ისე, რომ მის დასასრულს (ბ. 1550) უკვე ჩამოყალიბდება როსტან—ად ეს კი თვალსაჩინოდ შეეხმარება რუსუდან-რუსტან-როსტან-ს *). და თამარის ქორწილს—კი არა თუ დაესწრო ეს რუსუდანი, მისი მეორე „მშობელი“, არამედ, როგორც იყო ნათქვამი, კიდევ განაგებდა საქორწილო ზემის ისე, ვით თინათინი-ავთანდილისა „არაბთა მეფე“. ზღ-მეტად, ეს დედოფალი რუსუდან (ქ. ცხ. 177, 285, 292) ისეთივე იყო გამაღვლი დავით სოსლანისა (ქ. ცხ. 929) ვით როსტევენი ავთანდილისა (ბ. 145, 802, 837, 1457, 1461).

ზოგ ჯანაშვილი.

(გაგრძელება იქნება)

* საგულისხმოა რომ ქართველ მეფის ქალს რუსუდანს გათხოვილს ტრაპიზონის იმპერატორზე მიხ. პანარეტი უწოდებს რუსატანას (იხ. პანარეტის ტრაპიზონის ისტ. გვ. 23; Hist. delage, 372, შენ. 2). ხოლო თამარ მეფის ასული რუსუდან პაპა პოეტიკურად მის მიმართ 1224 წელს მწერლობში ისახელების რუსუტანად (ბროსე, Addit. 302). ხოლო რუსტან-იდან როსტანამდე ხომ მანძილი აღარც კი რჩება.

ხელმძღვანელები

სახალხო სახლი. ს. რომანიშვილი-დგებუაძის ბენეფისი. 25 მაისს. ერთ-ერთი თავდადებული და დაუღალავი მუშაკი სახალხო სახლისა, სახალხო სკენისა, რომელიც თითქმის 20 წელიწადზე მეტია ერთგულად ემსახურება საყვარელ საქმეს, სახალხო სკენას.

ამ ხნის განმავლობაში მას ბევრი რამ სასარგებლო გაუკეთებია სახალხო სკენის ალორძინება-წარმატებისათვის.

თავისი დღეობისთვის მსახიობ ქალს ამოერჩია ოსტროვსკის ცნობილი პიესა „უდალანაშულოთ დას-ჯილინი“. პიესის მთავარი როლს, მსახიობი ქალის კრუჩინისას ასრულებდა მოზენეფისე და უნდა აღინიშნოს, რომ თავიდან ბოლომდე დაკვირვებით და გრძნობით ჩაატარა როლი. კარგი იყო აგრედვე ნე-ზნამოვის როლში მეტრეველი, შმაგა—ს. რომანიშვილი; გოლიზა—ე. ბარათაშვილი; მილაგზოროვი—ლ. აღამიძე. ე. მინდიაშვილი, მინდელი და ყველა ამსრულებელი ერთსულოვნად ხელს უწყობდნენ პიესის მწკობრად ჩატარებას.

პიესა კარგად იყო დადგმული დასასრულს საზოგადოებამ მხურავლე ტაშით დააჯილდოვა მოზენეფისე და ბევრი ყვავილები მიართვეს.

ალსანიშნავია, რომ ამ საღამოთი ენახეთ თეატრში ძველი სკენის მოყვარენი ქალნ-გაენი, რომელთაც 30 წლის წინეთ დაარსეს სახალხო თეატრი და რომელთა შრომითა და ღვაწლით დღევანდლამდე მოვიდა ასე წარმატებით სახალხო თეატრი.

3.

სომხური სახალხო ოპერა. სამშაბათს, 29 მაისს. წითელარმიელთა კლუბში. (ყოფილი ქართული კლუბი) ცნობილ სახალხო პოეტის ოვ. თუმანიანის პატივსაცემად გაიმართება წარმოდგენა. ამ საღამოთი წარმოდგენენ პარეკლად სომხურს ენაზე—ახალ ორიგინალურ ხალხურ ოპერას. „გარგიქ ახ-პერა“ 3 მოქ. და 6 სურათად.

მუსიკა ყარა ზახარაიანისა, რომლის სილუეტიც აღებულია ო. თუმანიანის ნაწარმოებიდან.

წერილი რადიო-ტელეგრაფი

მოქალაქე რედაქტორო! გაზეთ „გულუკ“-ის ა. წ. 17 აპრილის 119 №-ში მოთავსებულ წერილის „მეგზზე-მეარტელ“-ს საპასუხოდ გთხოვთ მომითავსოთ შემდეგი ახსნა-განმარტება:

ყოფილი რ. გზის საშემოსავლო ნაწილის თანამშრომელმა, მატარებლების რევიზორმა მოქ. შ. იმნაიშვილმა 5.500.000 მ. ისესხა ჩემგან ხელწერილით 1922 წ. მაისის შუა რიცხვებში, ერთი თვის ვადით. მეარტელთა რკინის გზის საანგარიშო ნაწილისა მე მაშინ არა ვყოფილვარ, მხოლოდ ჩარიცხული ვიყავი 1922 წლის 3 ივნისს, როგორც ეს სჩანს ჩემ მიერ აქვე წარმოდგენილ ცნობებით. მოქალაქე შ. იმნაიშვილი იყო მიღებული რკინის გზის საშემოსავლო ნაწილში, როგორც ჩემ მიერ შეკრებილ ცნობებიდან სჩანს, იმავე წლის 16 მაისს. ამ რიგით ფულის სესხის დროს არც მე არც მოქ. იმნაიშვილი სამსახურში არა ვყოფილვარ, უკანასკნელს კი დამატებით ამისა სამსახურში შესვლამდის და პირველ ხანებში სამსახურში ყოფნის დროსაც ჭონდა ხორცილთ საეპქოო დუქანი ელისაბედის ქ. № 172 და ფულიც ჩემგან აიღო არა ოჯახურ მდგომარეობის გამო, როგორც წერილშია ნაჩვენები, არამედ საეპქოო მიზნისათვის. ამის დამამტკიცებელია მისი სიტყვები, რომ მან ბაქოდან თეგზი ჩამოიტანა და რეალიზაციის მოხდენისთანავე ჩემს ვალს გაისტუმრებდა.

დაგვირგებელი ნივთები მიუხედავად დროის გასვლისა (ერთი თვის მაგიერ 6 თვე გავიდა) ინახებოდა ჩემთან 1923 წ. იანვრის შუა რიცხვებამდის. მოქ. იმნაიშვილმა მომცა მე სექტემბერში ერთი მილიონი ორასი ათასი მან. ხოლო დანარჩენს თანხას არ იძლეოდა, მიუხედავად ჩემი არა ერთხელ და ორჯერ თხოვნისა და მოგონებისა, რის მოწმეც არიან მოქ. გაბისონია, ჩხიკვაძე და ბიბერშტეინი.

ამრიგად გასაკვირია, რომ მოქალაქე იმნაიშვილს შესწევს გამგებლობა ამდენი ფაქტების წინაშე გათვალისწინების შემდგომ შეცდომაში შევიყვანოს, როგორც გაზეთის მეტოხველნი ისე წერილის ავტორი.

თუ მოქ. იმნაიშვილს კერძო ინტერესები არ ალაპარაკებს ჩემს წინააღმდეგ, რომელიც გამოინა-

თვერას აქვს ბალეტის-მომწოდებელი, რის მსახიობნი: ი. კანდელი, მ. მინდიაშვილი, ლისიციანი, მელონი, ნაგირიანი და სხ. ოპერა-დირიჟორობს საფარიანი.

ან. აბელაშვილის ბენეფისი. სამშაბათს, 29 მაისს. რუსთაველის თეატრში ან. აბელაშვილის საბენეფისოდ დაიდგმება პირველად ქართულს სცენაზე ცნობილი დრამა. „ელექტრა“ ჰოფმანსტალისა მარჯანიშვილის რეჟისორობით. მოზენეფისე შერულებს „ელექტრას“.

ალ. წუწუნავას საღამო. ხუთშაბათს, 31 მაისს. სახელმწიფო ოპერის თეატრში დანიშნულია საინტერესო საღამო სახელმწიფო. თეატრის მართველი ა. წუწუნავასი და წარმადელი საოპერო სეზონის ამით იკეტება. ეს არის დასის გამოსათხოვარი წამოღენა. წარმოდგენილი იქნება „აბესალომ ეთერის“ მე-2-რე. მოქმედ. სახალხო არტისტის სარაჯიშვილის მონაწილეობით. სევილიელი დალქი“ მეორე აქტი. „ქარმენი“ მესამე აქტი. „მეზინი“ წერილის სცენა. და „თავადი იგორი“ პოლონელთა ბანაკი—ოპერებს ლოტბარობს დამსხრებელი ლოტბარი ი. ფალიაშვილი.

ოპერებს დგამს ა. წუწუნავა. მონაწილეობითელი დასი და ყველა პრემიერები.

1 სახელმწიფო კონსერვატორია. ხუთშაბათს, 31 მაისს. გაიმართება ლიტერატურული გასამართლება „მომღერის“ გმირებისა.

საღამოს მთელი შემოსავალი გადაიდება თეატრისამეცნიერო კრებულის „ჩვენი მეცნიერება“-ს გამოცემლობას.

ტვილისში ჩამოვიდა—ბალეტის მსახიობი ალბერტი. და ამ მოკლე ხანში დასდგამს თავი ახალ ბალეტს „მუშანიკა და ირაკლი“. სიუჟეტი აღებულია ქართულ ცხოვრებიდან.

ტემა შემდეგში: დათხოვნილი რკინ. გზის საშემოსავლო ნაწილიდან, არ იქმნა მიღებული არტელში მიუხედავად მისი რამოდენიმეჯერ თხოვნისა. როგორც ყოფ, ვაპარი-მელუქნი და თავის წარსულთა არა საიმედო და არა სინიდისიერი პიროვნება სა-არტელთა. ამხანაგობისათვის—თუმცა მე ამისათვის არავითარი წინააღმდეგობა არ გამოწვევია და არც შემძლო გამეწიოს, ვინაიდან ჩემს მოვალეობას ეს არ შეადგენს—და ფაქტები მის ხელთ მყოფი მის და სასარგებლოთა ლაპარაკობს, მე ვსთხოვ მას მიმართოს სამედიატორო ან ოფიციალურ სასამართლოს, რომელზედაც მე არა ერთხელ მიმითითებია მისთვის და რადგანაც მე მზათ ვარ ვაგო პასახი.

ივანე სპირიდონის ძე კანდელაკი. P. S. ვაცხადებ მეითხველის საყურადღებოთ, რომ „გულუკ“-ში მოთავსებული წერილი არ მეკუთვნის მე, სამართველოს ყოფილ მთავარ მოლარეს.

ივ. კანდელაკი.

რედაქტორი—სარედაქციო კოლეგია. გამომცემელი—მთავარი კომიტეტი.

გაზეთი

„ტრიბუნის“

კანტორისათვის

ივნისის 1-დან „ტრიბუნა“

ელირება:

თეიურად . . . 1000,000 მ.

კალკე ნომერი . . . 40,000 „

ტფილისის აღმასკომის

სააღმკრ-მეგულო განყოფ.

აძლევს იჯარით 1923 წლ. ხილის მოსავალს რიცხვით 1440 საადრევეო სა-უკეთესო ხეებს: (ბალი, ალუბალი, ატამი, ჭერამი, ქლიავი, ალუჩა, მსხალი, ნუში, ლეღვი, კომში, კაკალი და სხვა), ყოფილ მანთაშევის მამულში, მდებარე ვარანცოვის ქუჩაზე № 125.

პირობების გაგება შეიძლება განყოფ. კანცელარიაში აღმასკომის შენობა, ოთახი № 52, მამულში კი მამულების გამგესთან. საჯარო ვაჭრობა დანიშნულია კვირას, 27 მაისს, 10 საათზე მამულში.

სააღმკრ მამულთა განყოფილება.